ΔΙΑΛΟΓΟΣ [Τοῦ CAMI]

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙ ΕΝΟΣ ΝΕΚΡΟΥ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Ὁ κ. Ἐδμόνδος, *(μόνος)*.—Εἴκοσι χρόνια τώρα εἶμαι φῖλος τῆς συζύγου τοῦ καλλιτέρου φίλου μου. Νάτην, πούρχεται πάλιν. Πόσο μὲ τύπτει ἡ συνείδησίς μου !

Ἡ κ. Μενιέ, *(μπαίνοντας)*.— Ἔχω μιὰ εὐχάριστη εἴδησι. Πέθανε ὁ ἄντρας μου !

Ἐδμόνδος.— Ὁ δυστυχισμένος δὲ μᾶς ἀνησυχοῦσε διόλου. Εἶχε ἀπεριόριστη ἐμπιστοσύνη σὲ μᾶς. Ποτὲ δὲν ἀμφέβαλε γιὰ τίποτε.

Ἡ κ. Μενιέ.—Ναὶ ποτέ. Δὲν εἶχε τολμήσει ποτὲ νὰ μὲ ὑποψιαστῇ. Τώρα ὅμως ἡ ἰδιότης σου, Ἐδμόνδε, ὡς παλαιοῦ του φίλου σὲ ὑποχρεώνει νὰ βγάλῃς ἕνα συγκινητικὸ λόγο τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του.

Ἐδμόνδος.— Ναί. Θὰ πῶ μερικὰ συγκινημένα λόγια καὶ θὰ κάνω πὼς δακρύζω.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Εἰς τὸ Νεκροταφεῖο

Ἐδμόνδος, *(τελειώνοντας τὸ λόγο του πρὸ τοῦ τάφου τοῦ φίλου του)*.— Χαῖρε, ἀγαπητὲ φίλε. Ἀναπαύθητι ἐν εἰρήνῃ ! Ὁ ἀδυσώπητος θάνατος σὲ ἥρπασε εἰς ἡλικίαν πεντήκοντα ἐννέα ἐτῶν. Ἀλλ' ὁ οὐρανὸς ἤδη ἀριθμεῖ ἕνα ἄγγελον ἐπὶ πλέον ! Χαῖρε !

Οἱ Παριστάμενοι.— Ὡραῖα μίλησε ὁ κ. Ἐδμόνδος. Μὰ τ' εἶνε αὐτὸ πάλι ! Βάζουν μπρὸς στὸν τάφο ἕνα κινηματογραφικὸ πανὶ κ' ἕνα φωνόγραφο.

Ὁ Συμβολαιογράφος τοῦ μακαρίτη. — Αὐτὲς εἶνε οἱ τελευταῖες θελήσεις τοῦ μακαρίτου ποὺ πρέπει νὰ τὶς ἐκτελέσω. Παρακαλῶ κανεὶς νὰ μὴ φύγῃ. Ὁ μακαρίτης θὰ μιλήσῃ.

Οἱ Παριστάμενοι.— Θὰ μιλήσῃ;

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Μάλιστα. Λίγο καιρὸ πρὶν πεθάνῃ ὁ πελάτης μου ἀπήγγειλε τὸ λόγο ποὺ θἀκούσετε τώρα μπρὸς σ' ἕνα φωνο-κινηματογραφικὸ μηχάνημα. Ἔπειτα μ' ἐπεφόρτισε νὰ προβάλω αὐτὴ τὴν ταινία ποὺ μιλάει τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του πάνω ἀπὸ τὸν τάφο του. *(Κάνει ἕνα σημεῖο στὸ μηχανικὸ τοῦ κινηματογράφου ὁ ὁποῖος ἀρχίζει. Ἡ εἰκόνα τοῦ μακαρίτη φαίνεται ἀπάνω στὸ πανί, ὅπως ὅταν ἦταν ζωντανός. Φοράει ρεντιγκότα μαύρη, ἄσπρα γάντια καὶ ψηλὸ καπέλλο, ποὺ τὸ κρατάει στὸ χέρι.)*

Ἡ φωνὴ τοῦ μακαρίτη, *(ἀπὸ τὸ φωνογράφο, ἐνῷ ἡ εἰκόνα του κινεῖται στὸ πανί)*.—Κυρίες, κύριοι. Χωρὶς ἄλλο θὰ ἔχετε ἐκπλαγεῖ βλέποντας ἕνα νεκρὸ νὰ μιλάῃ τὴν ἡμέρα τῆς κηδείας του. Αὐτὸ δὲν εἶναι πρᾶμα συνειθισμένο. Τὸ ξέρω. Μὰ ἐπωφελήθηκα τῶν προόδων τῆς ἐπιστήμης γιὰ ν' ἀπαγγείλω ἕνα μικρὸ λόγο ἐπὶ τοῦ τάφου μου καὶ ν' ἀποκαλύψω τὸ μυστικὸ τῆς ζωῆς μου. Ἡ δειλία μου, σὲ ὅλη μου τὴ ζωή, ἔπταν ἐξαιρετική. Ποτέ μου δὲν εἶχα τολμήσει νὰ μιλήσω δυνατὰ μπρὸς στὴ γυναῖκα μου. Φοβώμουνα τὶς σκηνές. Ἡ ἀθλία ἐπωφελήθηκε ἀπ' αὐτὸ γιὰ νὰ μὲ ἀπατήσῃ μὲ τὸν καλλίτερο μου φῖλο, τὸν κ. Ἐδμόνδο, ὁ ὁποῖος βρίσκεται τώρα μεταξύ σας. Ἔκρυβα τὸν πόνο μου εἴκοσι ὁλόκληρα χρόνια. Μὰ ὅταν ἔννοιωσα νἄρχεται τὸ τέλος μου, μοῦ ἦρθε συγχρόνως καὶ στὸ μυαλό ἡ ἰδέα αὐτῆς τῆς ἐκδικήσεως. Χάρις σ' αὐτὸ τὸ φωνοκινηματογραφικὸ μηχάνημα μπόρεσα εὔκολα νὰ πραγματοποιήσω τὴν ἰδέα μου αὐτή. Σήμερα εἶμαι πεθαμένος δὲν ὑπάρχει πιὰ κανένας λόγος νὰ εἶμαι δειλὸς κι' οὔτε σκηνὲς φοβᾶμαι πιά. Καὶ τίποτε δὲ θὰ μ' ἐμποδίσῃ νὰ φωνάξω : «Κύριε Ἐδμόνδε, φέρθηκες ἀπεναντί μου σὰν παληάνθρωπος!!!—»

Ἐδμόνδος, *(ταραγμένος)*.— Μά... μά...

Ἡ φωνὴ τοῦ μακαρίτη.— Δὲν εἴχες λίγη ντροπή, κ. Ἐδμόνδε, ν' ἀπαγγείλῃς λόγο πάνω ἀπὸ τὸν τάφο μου, σύ, ὁ ὁποῖος ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ἀπατοῦσες τὸν καλλίτερό σου φίλο ; Κύριε Ἐδμόνδε εἶσαι ἕνας ἄχρεῖος, ἕνας παληάνθρωπος. Ἡ ψυχή μου θἄρχεται τὴ νύχτα νὰ σὲ πιάνῃ ἀπ' τὸ λαιμὸ καὶ σένα καὶ τὴ γυναῖκα μου !

Ἡ σύζυγος τοῦ μακαρίτη, *(πέφτει κάτω λιπόθυμος)*.

Ἐδμόνδος.— Μὰ αὐτὸ εἶναι σκανδαλῶδες ! Σταματῆστε τὴ προβολή! Ἂν ὁ μακαρίτης δὲ σέβεται τὸν ἑαυτό του, ἂς σεβαστοῦμε τουλάχιστον τὸ μέρος ποὺ βρισκόμαστε. Κύριε Μενιέ, εἶσαι ἕνα βῶδι!

Ἡ φωνὴ τοῦ μακαρίτη.— Καὶ τώρα σ' ἀφήνω γιὰ πάντα, κύριε Ἐδμόνδε. Θὰ φροντίσω ἐν τούτοις πηγαίνοντας στοὺς οὐρανοὺς νὰ σοῦ πληρώσω τὴν παληανθρωπιά σου. Ἂν συναντήσω ἐκεῖ τὴ μακαρίτισσα τὴ γυναῖκα σου θὰ τὰ ψήσω μαζύ της, ὁ διάβολος νὰ σκάσῃ! Γιὰ νὰ σὲ μάθω, γουροῦ...

(Ὁ λόγος τοῦ μακαρίτη δὲν τελειώνει γιατὶ ὁ κ. Ἐδμόνδος ὁρμᾶ ἔξαλλος, ξεσχίζει τὸ πανί, καταστρέφει τὸ μηχάνημα καὶ πέφτει κάτω ἀναίσθητος).

CAMI

Η ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΑΝΔΡΕΑ ΛΑΣΚΑΡΑΤΟΥ

[Μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ καὶ ὑποσημειώσεις τοῦ κ. Χαριλ. Ἀντωνάτου. Οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα ἀναδημοσιεύσεως της καὶ ἐκδόσεως ἐκτὸς τοῦ μεταφραστοῦ.]

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Εὐτυχῶς γιὰ μέ, ὁ ὑγειονομικὸς ἀξιωματικός, βρίσκοντας πῶς ἔλειπε ἕνας ἀπὸ τοὺς ταξιδιῶτες, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐλευθεροκοινωνία, προτοῦ παρουσιασθῇ κι' ὁ ἐπιβάτης ποὺ ἔλειπε, κι' ἔτσι ὁ πλοίαρχος ὑποχρεώθηκε στὸ τέλος νὰ δώσῃ τὴ βάρκα του νὰ μὲ ἀποβιβάσῃ.

Ὁ πατέρας μου κι' ὁ θεῖος μου, ποὺ ἐπιθυμοῦσαν νὰ μὲ ἰδοῦν ν' ἀκολουθήσω τὸ πολιτικὸ στάδιο, ἦταν δυσαρεστημένοι ἀπὸ τὴν παραίτησή μου καὶ μ' ἔστελναν μὲ δυσαρέσκειά τους στὴν Εὐρώπη. Δὲν μοῦ ἐπίτρεψαν παρὰ τριῶν χρόνων ἀπουσία. Ἦταν ὁ ἀναγκαῖος χρόνος, γιὰ νὰ μὲ κάμουν δικηγόρο, πρᾶγμα, ποὺ ἔμελλε νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ 'πιτύχω καλλίτερα, στὸ προμελετημένο στάδιο.

Ἡ ὑπόθεση θὰ προχωροῦσε, ἂν ἡ φύση δὲν μοῦ εἶχε βάλει στὴν ψυχὴ τὴν πειὸ ὁλοφάνερην ἀποστροφή, γι' αὐτὲς τὲς σπουδές. Εἶχα μεγαλείτερη κλίση, ὅπως τουλάχιστον ἐπίστεβα, στὴν ἰατρική. Αὐτὴ ὅμως ἡ ἐπιστήμη δὲν ἦταν τῆς ἀρεσκείας τῶν γονέων μου. Παρακάλεσα, διαμαρτυρήθηκα, μάταια ὅμως. Ἤθελαν νὰ μὲ κάμουν δικηγόρο, **εἰς πεῖσμα τῆς φύσης, ποὺ δὲν ἀφήνει ποτὲ νὰ τὴν ἀλλάξουν**. Ἤμουνα τότες 25 χρόνων.

Ὄντες ἐξήτησα τὴν ἐγγραφή μου ὡς σπουδαστὴς τοῦ δικαίου, στὸ Παρίσι, μοῦ παρουσίασαν ἕνα χοντρὸ τόμο, σὲ σχῆμα 16 μὲ μικροὺς τυπογραφικοὺς χαρακτῆρες, γεμᾶτο ἀπὸ ἐγκυκλοπαιδικὲς γνώσεις, τὲς ὁποῖες ἔπρεπε νὰ κατέχω καὶ στὲς ὁποῖες ἔπρεπε προτήτερα νὰ ἐξετασθῶ. «Ἂν εἶχα ὅλες ἐτοῦτες τὲς γνώσεις, ἐσκέφθηκα θὰ ἔκανα καλλίτερα τὸν καθηγητὴ παρὰ τὸν πρωτόχρονο φοιτητή.» Καὶ μόνη ἡ θέα τοῦ χοντροῦ ἐτούτου τόμου μ' ἀποθάρρυνε ὁλοκληρωτικά. Μ' ἄφησαν νὰ παρακολουθάω τὰ μαθήματα τῆς Σχολῆς σὰν ἁπλὸς ἀκροατής· ἀποφάσισα λοιπὸν νὰ ἐγγραφῶ.

Ἐνῷ ταχτοποιόμουνα ὅπως-ὅπως, ἕνας νέος Κερκυραῖος, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχα συνταξιδέψει καὶ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ ἰδέα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸ βιβλίο καὶ ποὺ κι' αὐτὴ ἡ γλῶσσα δὲν τοῦ ἦταν τόσο οἰκιακή, μᾶς βεβαίωνε πῶς ἀφοῦ διαβάσῃ τὸ βιβλίο, θὰ παρουσιαζότουνε στοὺς ἐξεταστὲς καὶ θὰ πιτύχαινε. Πραγματικῶς, ἔπειτ' ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες, γυρίζοντας σπίτι μας, μᾶς ἐπροκάλεσε ν' ἀνοίξωμε τυχαίως τὸ βιβλίο, νὰν τοῦ διαβάσωμε μόνο τὴν πρώτη γραμμὴ κάθε κεφαλαίου καὶ μᾶς διηγιότουνε τὸ ὑπόλοιπο, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν ! Ἀλλ' ἂς ξαναγυρίσωμε στὸ πρόσωπό μου.

Ὄντες πῆρα στὰ χέρια τὸν κώδικα...., ὄντες ἔπρεπε νὰ μελετήσω τὸν πελώριο Duranton !.. τὰ μάτια μου γεμίσανε ἀπὸ δάκρυα, τὸ πνεῦμά μου ἔσβησε, ἡ ψυχὴ μου ἐπαναστάτησε, ἐξεγέρθηκε, κι' αἰσθάνθηκα τὴν ἀπελπισία στὴν καρδιά μου

Ἐπανάλαβα τὴν προσφυγὴ στὴ φιλοστοργία κι' ὀρθοφροσύνη τοῦ πατέρα μου, παρακαλῶντας νὰ σκεφθῇ, ἱκετεύοντας, διαμαρτυρόμενος, ἐκεῖνος ὅμως ἔμεινε ἀδυσώπητος κι' ὑποχρεώθηκα νὰ καταπιῶ τὴ μελέτη τῶν νόμων, ὅπως καταπίνουμε τὸ ρίτσινόλαδο !

Μὲ λίγα λόγια, ἔπειτ' ἀπ' ὅνα χρόνο παρόμοιες σπουδὲς στὸ Παρίσι καὶ δύο χρόνια στὴ Τοσκάνη(1), ἐπῆρα μὲ τὴ σειρά μου τὸ τὸ δίπλωμα τοῦ δικηγόρου, (μὲ μιὰ μόνο μαύρη ψῆφο) στὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πίζας καὶ ξαναγύρισα στὰ νησιὰ τοῦ Ἰονίου, γιὰ νὰ ἐξασκήσω ἐπάγγελμα, τοῦ ὁποίου δὲν εἶχα τὰ στοιχεῖα(2).

Μόλις ἔφθασα, ὁ θεῖος μου μοῦ πρόσφερε τὴ θέσι τοῦ δικαστῆ, τὴν ὁποίαν ἀρνήθηκα, δηλώνοντας πῶς δὲν ἤθελα θέσες. Ἔτσι τὸ ἀποτέλεσμα ἀπὸ τόσους κόπους, ἀπὸ τόσες δαπάνες, τόσον καιρὸ χαμένο, ἦταν' ὅτι, στὸ τέλος τοῦ λογαριασμοῦ, ἀφοῦ ἀρνήθηκα τὲς θέσες, παραιτήθηκα ἐπισήμως ἀπὸ τὴν ἐξάσκηση τοῦ δικηγορικοῦ ἐπαγγέλματος, μὲ μιὰ δήλωση ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου. Οἱ κακοχτισμένοι πύργοι ἀπὸ τοὺς γονέους μου, ἐφάνηκαν μάταιοι, κι' ἐγὼ ἔμεινα χωρὶς μέλλον.

Θὰ ἤθελα τὸ περιστατικό μου νὰ μπορέσῃ νὰ χρησιμέψῃ γιὰ παράδειγμα στοὺς πατέρες καὶ νὰν τοὺς ἀφαιρέσῃ τὴν ἐπιθυμία νὰ ἐπιμένουν' ὑπερβολικά, ὑποχρεώνοντας τὰ παιδιά τους σὲ μελέτες, ποὺ δὲν αἰσθάνονται γι' αὐτές, παρὰ ἀντιπάθεια· φανερὴ ἀπόδειξις πῶς ἡ φύση δὲν τοὺς ἔπλασε γι' αὐτὲς καὶ πῶς δὲ θὰ προκόψουν. Ἂν ἐπιδοθοῦν σ' αὐτές.

Ἔτσι τότες ἀκολούθησα κλίση πειὸ ἐκφραστική, τὴν κλίση «τοῦ συνθέτειν στίχους». Ἔργαψα τότες τὸ Ληξουῖρι στὰ 1836 (3) καὶ διάφορες ἄλλες φλυαρίες, ἀπὸ τὲς ὁποῖες ἔκαμα σχεδὸν ἕνα ὁλοκαύτωμα, ἅμα παντρέρθηκα (4). (Ἀκολουθεῖ)

---

3) Σ η μ. Λασκαρ. Στὴ μεγάλη ἐπιδημία τῆς γρίππης, ἔπαθα κι' ἐγὼ ἀπὸ τὴν ἀρρώστεια, κι' ὑποχρεώθηκα νὰ φύγω ἀπὸ τὸ Παρίσι.

2) Σ η μ. Μ ε τ α φ. Ὁ Λασκαρατος πῆρε τὸ δίπλωμα τὸ 1839 καὶ παραιτήθηκε στὸ 1843.

3) Αὐτὸ τὸ ποίημα εἶναι μίμηση τοῦ ποιήματος τοῦ Ἰταλοῦ Τασσόνη «la Secchia Rapita». Ὁ Λασκαρατος εἶχε σκοπὸ νὰν τὸ κάψῃ σὲ 12 βραψῳδίες, ὅταν ὅμως τελείωσε τὴν 4η βαρέθηκε, καθὼς ὁ ἰδιος λέει στὸ Λύχνο, 23. Φ ε β ρ ο υ α ρ. 1861, καὶ τὸ κοψε. Στὴν ἀρχὴ εἶχε ἀπόφαση νὰν τὸ κάψῃ μαζὶ μ' ἕν' ἄλλο ποίημα «Βιογραφία», ἔπειτα ὅμως τὸ δημοσίευσε τὸ 1845 καὶ τὸ ξανατύπωσε τὸ 1872. Ἔλαβε ἀφορμὴ γιὰ τὸ ποίημα αὐτὸ ἀπὸ τὴ φιλονεικία, ποὺ εἶχαν τὰ δυὸ μέρη τῶν κατοίκων τοῦ Ληξουριοῦ, οἱ Ποταμιῶτες κι' οἱ Δεμπονεράδες, σὲ ποιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ συνοικίες κοντὰ θὰ χτισθῇ ὁ τοχνικὸς λιμένας. Σ' αὐτὸ ὅμως μέσα σατυρίζει ὅσι ἀνάποδα βλέπει στὴν κοινωνία μὲ πολὺ διγκωνιάρικες ἐκφράσεις καὶ μάλιστα τὲς ἀσχημίες τοῦ κλήρου.

4) Τὸ 1846 ὁ Λασκαρατος ἔκαψε μερικὰ ἀπὸ τὰ ποιήματά του. Γιὰ τὸ γάμο του θὰ μιλήσῃ ὁ ἴδιος παρακάτω.